

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РЕКОМЕНДАЦІЇ

02 березня 2023 р.

Київ

№ 2-рк

Державне підприємство
«Державний центр сертифікації і
експертизи сільськогосподарської
продукції»

Щодо припинення дій, які містять
ознаки порушення законодавства
про захист економічної конкуренції,
усунення причин виникнення
цих порушень і умов, що їм сприяють

Антимонopolний комітет України, розглянувши подання відділу ринків агропромислового комплексу Департаменту досліджень і розслідувань ринків виробничої сфери, фармацевтики та рітейлу від 28 лютого 2023 року № 126-01/38-п щодо припинення дій, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, усунення причин виникнення цих порушень і умов, що їм сприяють,

ВСТАНОВИВ:

1. ПРЕДМЕТ РЕКОМЕНДАЦІЙ

(1) Антимонопольний комітет України (далі – **Комітет**) у рамках проведення на виконання доручення Голови Комітету від 07.08.2020 № 13-01/807 дослідження наявності ознак порушень законодавства про захист економічної конкуренції у процедурі сертифікації насіння (зокрема під час визначення його сортових якостей) державним підприємством «Державний центр сертифікації і експертизи сільськогосподарської продукції» надає державному підприємству «Державний центр сертифікації і експертизи сільськогосподарської продукції» (далі – **ДП «Державний центр сертифікації і експертизи сільськогосподарської продукції», Підприємство**) рекомендації в порядку, передбаченому статтею 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», щодо припинення дій, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку [конфіденційна інформація], усунення причин виникнення цих порушень і умов, що їм сприяють.

2. СУБ'ЄКТ ГОСПОДАРЮВАННЯ, ЯКОМУ НАДАЮТЬСЯ РЕКОМЕНДАЦІЇ

(2) Відповідно до частини шостої статті 18 Закону України «Про насіння та садивний матеріал» суб'єктами видачі сертифікатів, що засвідчують **сортіві якості насіння**

або садивного матеріалу, є центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну аграрну політику, або органи з оцінки відповідності, що входять до сфери його управління.

- (3) Відповідно до частини першої статті 18¹ Закону України «Про насіння та садивний матеріал» орган з оцінки відповідності має право здійснювати діяльність з оцінки відповідності у сфері насінництва та розсадництва лише за умови, що він уповноважений центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну аграрну політику.
- (4) Відповідно до пункту 1 наказу Міністерства аграрної політики та продовольства України від 19.01.2017 № 7 «Про деякі питання забезпечення сертифікації насіння і садивного матеріалу» ДП «Державний центр сертифікації і експертизи сільськогосподарської продукції» уповноважено на *[конфіденційна інформація]*.
- (5) Відповідно до абзацу дев'ятого статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» органи адміністративно-господарського управління та контролю - суб'єкти господарювання, об'єднання, інші особи в частині виконання ними функцій управління або контролю в межах делегованих їм повноважень органів влади чи органів місцевого самоврядування.
- (6) Головною ознакою органів адміністративно-господарського управління та контролю є наявність делегованих органами влади чи органами місцевого самоврядування повноважень, у межах яких вони здійснюють певні функції.
- (7) *[Конфіденційна інформація]*.
- (8) Отже, ДП «Державний центр сертифікації і експертизи сільськогосподарської продукції» у частині *[конфіденційна інформація]*, є органом адміністративно-господарського управління та контролю.
- (9) Разом із тим, як передбачено статтею 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції», суб'єкт господарювання - юридична особа незалежно від організаційно-правової форми та форми власності чи фізична особа, що здійснює діяльність з виробництва, реалізації, придбання товарів, іншу господарську діяльність, у тому числі яка здійснює контроль над іншою юридичною чи фізичною особою; група суб'єктів господарювання, якщо один або декілька з них здійснюють контроль над іншими. Суб'єктами господарювання визнаються також органи державної влади, органи місцевого самоврядування, а також органи адміністративно-господарського управління та контролю в частині їх діяльності з виробництва, реалізації, придбання товарів чи іншої господарської діяльності. Господарською діяльністю не вважається діяльність фізичної особи з придбання товарів народного споживання для кінцевого споживання.
- (10) Отже, органи адміністративно-господарського управління та контролю можуть бути віднесені до суб'єктів господарювання в частині реалізації їх господарської функції.
- (11) Якщо суб'єктом господарювання є орган адміністративно-господарського управління та контролю, то як відповідний орган він виступає лише в частині здійснення функцій управління та контролю в межах делегованих органами влади, органами місцевого самоврядування повноважень. У частині здійснення господарської діяльності він виступає як суб'єкт господарювання.
- (12) Видачі сертифікатів, що засвідчують сортові якості насіння, передує, зокрема, польове оцінювання насінневих посівів на відповідність сорту морфологічним ознакам, визначеним при його реєстрації.

- (13) Згідно зі Статутом ДП «Державний центр сертифікації і експертизи сільськогосподарської продукції», нову редакцію якого затверджено наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 01.07.2021 № 57 (далі – Статут), ДП «Державний центр сертифікації і експертизи сільськогосподарської продукції» є юридичною особою. Прав та обов'язків юридичної особи підприємство набуло з дня його державної реєстрації в установленому законом порядку.
- (14) Відповідно до пункту 1.1 Статуту підприємство засноване на державній власності, належить до сфери управління Міністерства аграрної політики та продовольства України і є державним комерційним підприємством.
- (15) Відповідно до пункту 3.1 Статуту підприємство утворено з метою *[конфіденційна інформація]*.
- (16) Відповідно до пункту 3.2 Статуту предметом діяльності підприємства, зокрема, є *[конфіденційна інформація]*.
- (17) *[Конфіденційна інформація]* є господарською діяльністю ДП «Державний центр сертифікації і експертизи сільськогосподарської продукції», метою якої є отримання прибутку.
- (18) Отже, ДП «Державний центр сертифікації і експертизи сільськогосподарської продукції» у частині *[конфіденційна інформація]* є суб'єктом господарювання.

3. СТАН КОНКУРЕНЦІ НА ДОСЛІДЖУВАНОМУ РИНКУ

3.1. Товарні межі ринку

- (19) Відповідно до пункту 5.1 Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 № 49-р, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 01.04.2002 за № 317/6605 (далі – Методика), товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.
- (20) Відповідно до пункту 4.1 Методики під час визначення товару, який є об'єктом цього аналізу, встановлювався перелік товарів (товарних груп), які обертаються в Україні чи на відповідній частині її території і які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи).
- (21) Відповідно до статті 15 Закону України «Про насіння і садивний матеріал» насіння і садивний матеріал вводяться в обіг після їх сертифікації.
- (22) Відповідно до статті 1 Закону України «Про насіння і садивний матеріал» сертифікація насіння і садивного матеріалу – комплекс заходів, спрямованих на визначення **сортових** і посівних **якостей насіння** та **сортових** і **товарних якостей** садивного матеріалу з метою документального підтвердження відповідності вимогам законодавства у сфері насінництва та розсадництва.
- (23) Відповідно до частини першої статті 17 Закону України «Про насіння і садивний матеріал» визначення **сортових якостей** насіння здійснюється шляхом польового оцінювання, ділянкового та лабораторного сортового контролю на відповідність сорту морфологічним ознакам, визначеним при його реєстрації.
- (24) Норма аналогічного змісту закріплена в пункті 9 Порядку проведення сертифікації, видачі та скасування сертифікатів на насіння та/або садивний матеріал та форм

сертифікатів на насіння та/або садивний матеріал, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2017 № 97 (далі – **Порядок**).

- (25) Отже, сертифікація насіння під час визначення його сортових якостей (далі – **сертифікація**) є комплексною послугою, яка здійснюється шляхом польового оцінювання, ділянкового та лабораторного сортового контролю на відповідність сорту морфологічним ознакам, визначеним під час його реєстрації.
- (26) Відповідно до частини п'ятої статті 18 Закону України «Про насіння і садивний матеріал» за результатами проведення сертифікації видаються сертифікати, що засвідчують сортові або посівні якості насіння, чи сертифікати, що засвідчують сортові або товарні якості садивного матеріалу.
- (27) Відповідно до частини сьомої статті 17 Закону України «Про насіння і садивний матеріал» кожна партія насіння для реалізації повинна супроводжуватися сертифікатом, що засвідчує його **сортові якості**, та сертифікатом, що засвідчує його посівні якості.
- (28) Відповідно до частини десятої статті 17 Закону України «Про насіння і садивний матеріал» використання для сівби/посадки насіння та/або садивного матеріалу, що не має відповідного сертифіката, забороняється.
- (29) Відповідно до пункту 8 Порядку процедура проведення сертифікації та видачі сертифікатів, що засвідчують сортові якості насіння, зокрема, передбачає:
- подання заявки **на проведення сертифікації** та подання первинної документації про походження насіння та садивного матеріалу, що сертифікується, зазначених у пункті 10 Порядку;
  - розгляд заявки та повідомлення суб'єкта насінництва та розсадництва щодо можливості виконання робіт із сертифікації;
  - укладення договору про надання послуг з проведення сертифікації у сфері насінництва та розсадництва;
  - **проведення польового оцінювання** насінневих посівів або насаджень;
  - видачу сертифіката, що засвідчує сортові якості насіння або сортові якості садивного матеріалу.
- (30) Відповідно до пункту 10 Порядку для проведення **польового оцінювання** посіву або насадження суб'єкт насінництва та розсадництва подає до органу із сертифікації або його підрозділу за місцезнаходженням посіву або насадження **заявку на визначення сортових якостей насіння й садивного матеріалу**.
- До заявки на визначення сортових якостей насіння й садивного матеріалу додаються, зокрема, інформація про обраного аудитора із сертифікації (агронома-інспектора) у разі можливості проведення польового оцінювання аудитором із сертифікації (агрономом-інспектором), який провадить діяльність як незалежний експерт.
- (31) Відповідно до статті 1 Закону України «Про насіння і садивний матеріал» аудитор із сертифікації (агроном-інспектор) – фізична особа, яка отримала свідоцтво аудитора з сертифікації (агронома-інспектора) та включена до Реєстру аудиторів із сертифікації (агрономів-інспекторів).
- (32) Відповідно до частин дванадцятої та чотирнадцятої статті 18² Закону України «Про насіння і садивний матеріал»:

аудитор із сертифікації (агроном-інспектор) може провадити свою діяльність як незалежний експерт або як посадова особа центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну аграрну політику, чи державного підприємства, установи, організації, що входить до сфери його управління;

роботи з визначення сортових якостей насіння і садивного матеріалу (**польове оцінювання**) категорій добазового і базового насіння та категорій вихідного і базового садивного матеріалу **проводить виключно аудитор** із сертифікації (агроном-інспектор), який є посадовою особою центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну аграрну політику, чи державного підприємства, установи, організації, що входить до сфери його управління, **а роботи із визначення сортових якостей інших категорій можуть проводити будь-які аудитори із сертифікації (агрономи-інспектори)**, за умови вибіркового оцінювання таких робіт аудитором із сертифікації (агрономом-інспектором), який є посадовою особою відповідного центрального органу виконавчої влади чи державного підприємства, установи, організації, що входить до сфери управління такого органу.

(33) Тобто *[конфіденційна інформація]* **можуть здійснювати як** аудитори із сертифікації (агрономи-інспектори), які провадять діяльність як **посадові особи органу з оцінки відповідності**, так і аудитори із сертифікації (агрономи-інспектори), які провадять діяльність як **незалежні експерти**.

(34) Відповідно до пункту 11 Порядку орган із сертифікації розглядає заявку, проводить перевірку документів та не пізніше десяти робочих днів після отримання заявки надсилає заявнику в електронній або паперовій формі повідомлення щодо можливості виконання робіт із сертифікації, в якому відповідно до поданої заявки зазначаються аудитор із сертифікації (агроном-інспектор) (залежно від категорії насіння і садивного матеріалу), який буде проводити польове оцінювання посівів або насаджень, відбір проб, а також інші умови, що пов'язані з проведенням сертифікації, або відмови у проведенні польового оцінювання посівів або насаджень.

Орган із сертифікації укладає договір із заявником про надання відповідних послуг у строк, що не перевищує 30 днів з дня отримання повідомлення заявником щодо виконання робіт із сертифікації у разі залучення аудитора із сертифікації (агронома-інспектора), який є посадовою особою органу із сертифікації або його підрозділу.

(35) Відповідно до пункту 17 Порядку за результатами польового оцінювання аудитор із сертифікації (агроном-інспектор) складає акт польового оцінювання у трьох примірниках, форма якого затверджується Мінагрополітики.

Один примірник акта передається заявнику, другий залишається в аудитора із сертифікації (агронома-інспектора), який проводив польове оцінювання, третій надсилається до органу із сертифікації або його підрозділу, до якого заявник подав заявку на визначення сортових якостей насіння й садивного матеріалу.

(36) Відповідно до пункту 18 Порядку на підставі акта польового оцінювання орган із сертифікації або його підрозділ, до якого заявник подав заявку на визначення сортових якостей насіння й садивного матеріалу, оформляє сертифікат, що засвідчує **сортіві якості насіння** або садивного матеріалу, згідно зі встановленою формою, видає його заявнику не пізніше десяти робочих днів після попередньої оплати його видачі та вносить відповідні дані до Реєстру сертифікатів на насіння та/або садивний матеріал.

- (37) Відтак [конфіденційна інформація] формує окремий товарний ринок, який відрізняється щонайменше складом учасників та конкурентною структурою.
- (38) Отже, товарними межами ринку є [конфіденційна інформація].

3.2. Територіальні межі ринку

- (39) Визначення територіальних (географічних) меж ринку [конфіденційна інформація] здійснювалося відповідно до пункту 6.1 розділу 6 Методики шляхом установлення мінімальної території, за межами якої з точки зору споживача придбання товарів (товарної групи), що належать до групи взаємозамінних товарів товарної групи), є неможливим або недоцільним.
- (40) Законодавством у сфері насінництва не застосовується регіональний розподіл [конфіденційна інформація].
- (41) Тобто аудитори із сертифікації (агрономи-інспектори) можуть надавати [конфіденційна інформація] на всій території України.
- (42) Отже, ринок [конфіденційна інформація] є загальнодержавним.

3.3. Часові межі ринку

- (43) Згідно з пунктом 7.1 Методики часові межі ринку визначаються як проміжок часу (як правило - рік), протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами утворює ринок товару із сталою структурою.
- (44) Протягом періоду з 2019 року по вересень 2022 року структура загальнодержавного ринку [конфіденційна інформація] була сталою, що підтверджується переліком учасників цього товарного ринку та загальною кількістю [конфіденційна інформація] (див. підрозділ 3.4 цих Рекомендацій).
- (45) Отже, часовими межами загальнодержавного ринку [конфіденційна інформація] є період із 2019 по вересень 2022 року.

3.4. Основні учасники ринку та їхні частки на ньому

- (46) Відповідно до статті 3 Закону України «Про насіння і садивний матеріал» до суб'єктів насінництва та розсадництва належать фізичні особи - підприємці та юридичні особи, які здійснюють виробництво насіння та/або садивного матеріалу для його реалізації відповідно до Закону України «Про насіння і садивний матеріал».
- (47) Як зазначено в пунктах 27 та 28 цих Рекомендацій, кожна партія насіння для реалізації повинна супроводжуватися сертифікатом, що засвідчує його **сортові якості**, та сертифікатом, що засвідчує його посівні якості. Використання для сівби/посадки насіння та/або садивного матеріалу, що не має відповідного сертифіката, забороняється.
- (48) Видачі сертифіката, що засвідчує сортові якості насіння, передують комплекс послуг, які має отримати суб'єкт насінництва та розсадництва, який включає, зокрема, польове оцінювання насінневих посівів, що надається аудитором із сертифікації (агрономами-інспекторами).
- (49) Відповідно до частин дванадцятої – чотирнадцятої статті 18² Закону України «Про насіння і садивний матеріал»:

аудитор із сертифікації (агроном-інспектор) може провадити свою діяльність як незалежний експерт або як посадова особа центрального органу виконавчої влади,

що забезпечує формування та реалізує державну аграрну політику, чи державного підприємства, установи, організації, що входить до сфери його управління;

аудитор із сертифікації (агроном-інспектор) з урахуванням обмежень, встановлених Законом України «Про насіння і садивний матеріал», має право здійснювати у сфері насінництва та розсадництва:

- визначення **сортових якостей насіння** і садивного матеріалу та видачу актів **польового оцінювання**;
- відбір проб;
- брати участь у маркуванні партій насіння і садивного матеріалу;

роботи з визначення сортових якостей насіння і садивного матеріалу (**польове оцінювання**) категорій добазового і базового насіння та категорій вихідного і базового садивного матеріалу **проводить виключно аудитор** із сертифікації (агроном-інспектор), який є посадовою особою центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну аграрну політику, чи державного підприємства, установи, організації, що входить до сфери його управління, **а роботи із визначення сортових якостей інших категорій можуть проводити будь-які аудитори із сертифікації (агрономи-інспектори)**, за умови вибіркового оцінювання таких робіт аудитором із сертифікації (агрономом-інспектором), який є посадовою особою відповідного центрального органу виконавчої влади чи державного підприємства, установи, організації, що входить до сфери управління такого органу.

- (50) З наведеного вбачається, що на відміну від *[конфіденційна інформація]*, які здійснюються лише *[конфіденційна інформація]* (наразі це ДП «Державний центр сертифікації і експертизи сільськогосподарської продукції»), *[конфіденційна інформація]* здійснюється аудиторами із сертифікації (агрономами-інспекторами).
- (51) При цьому *[конфіденційна інформація]* можуть здійснюватися як аудиторами із сертифікації (агрономами-інспекторами), які провадять діяльність як **посадові особи органу з оцінки відповідності**, так і аудиторами із сертифікації (агрономами-інспекторами), які провадять діяльність як **незалежні експерти**.
- (52) Тобто аудитори із сертифікації (агрономи-інспектори), які провадять свою діяльність як незалежні експерти під час *[конфіденційна інформація]*, є **безпосередніми конкурентами** ДП «Державний центр сертифікації і експертизи сільськогосподарської продукції» на ринку *[конфіденційна інформація]*, яке у своєму штаті має посадових осіб, що є аудиторами із сертифікації (агрономами-інспекторами).
- (53) Отже, учасниками ринку *[конфіденційна інформація]* є (див. схему):

Основні учасники ринку [конфіденційна інформація]

Надавачі [конфіденційна інформація]

- посадові особи ДП «Державний центр сертифікації і експертизи сільськогосподарської продукції» – аудитори із сертифікації (агрономи-інспектори);
- незалежні експерти – аудитори із сертифікації (агрономи-інспектори)

Споживачі [конфіденційна інформація]

- суб'єкти господарювання, які здійснюють діяльність насінництва та розсадництва

- (54) Обсяг ринку [конфіденційна інформація] протягом 2019 – 9 місяців 2022 року та частки надавачів цих послуг розраховувалися як загальний обсяг [конфіденційна інформація] аудиторами із сертифікації (агрономами-інспекторами), які провадять діяльність як **посадові особи** ДП «Державний центр сертифікації і експертизи сільськогосподарської продукції» та аудиторами із сертифікації (агрономами-інспекторами), які провадять діяльність як **незалежні експерти**, за результатом яких ДП «Державний центр сертифікації і експертизи сільськогосподарської продукції» [конфіденційна інформація] (див. табл. нижче)¹:

Таблиця

Розрахунок обсягу ринку та частки ДП «Державний центр сертифікації і експертизи сільськогосподарської продукції»

Період	Обсяг наданих [конфіденційна інформація] <u>посадовими особами</u> , за результатом яких [конфіденційна інформація], шт.	Обсяг наданих [конфіденційна інформація] <u>незалежними експертами</u> , за результатом яких [конфіденційна інформація], шт.	Загальний обсяг [конфіденційна інформація], за результатом яких [конфіденційна інформація], шт.	Частка ДП «Державний центр сертифікації і експертизи сільськогосподарської продукції», %	Частка незалежних експертів, %
2019	6079	169	6248	97,30	2,70
2020	6720	267	6987	96,18	3,82
2021	8595	93	8688	98,93	1,07
9 місяців 2022	6230	65	6295	98,97	1,03

- (55) Як видно з таблиці, частка ДП «Державний центр сертифікації і експертизи сільськогосподарської продукції» на ринку [конфіденційна інформація] становила у 2019 році – 97,30 %, у 2020 році – 96,18 %, у 2021 році – 98,93 %, 9 місяців 2022

¹ Лист ДП «Державний центр сертифікації і експертизи сільськогосподарської продукції» від 21.11.2022 № 0311 (вх. № 8-01/9277 від 21.11.2022), надісланий на вимогу Комітету від 01.11.2022 № 126-29.3/01-2797е про надання інформації.

року – 98,97 %.

- (56) Частка аудиторів із сертифікації (агрономів-інспекторів), які провадять діяльність як незалежні експерти, у той же період становила 2,70 %, 3,82 %, 1,07 %, 1,03 % відповідно.
- (57) З наведеного вбачається, що обсяг *[конфіденційна інформація]* аудиторами із сертифікації (агрономами-інспекторами), які провадять діяльність як незалежні експерти, із загальної кількості наданих відповідних послуг є незначним порівняно із наданням аналогічних послуг аудиторами із сертифікації (агрономами – інспекторами), що є посадовими особами ДП «Державний центр сертифікації і експертизи сільськогосподарської продукції».
- (58) Отже, ринок *[конфіденційна інформація]* був та залишається висококонцентрованим з ознаками монопольного (домінуючого) становища на ньому ДП «Державний центр сертифікації і експертизи сільськогосподарської продукції».

4. ДП ДП «ДЕРЖАВНИЙ ЦЕНТР СЕРТИФІКАЦІЇ І ЕКСПЕРТИЗИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ», ЯКІ МАЮТЬ ОЗНАКИ ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ЗАХИСТ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

- (59) ДП «Державний центр сертифікації і експертизи сільськогосподарської продукції» повідомило Комітет², що «для здійснення *[конфіденційна інформація]* між ДП «Державний центр сертифікації і експертизи сільськогосподарської продукції» та незалежним аудитором з сертифікації (агрономом-інспектором) укладається договір для проведення неупередженої та незалежної *[конфіденційна інформація]*, а також з метою забезпечення здійснення вибіркового контролю, що є обов'язковою умовою для здійснення *[конфіденційна інформація]* відповідно до норм Закону України «Про насіння і садивний матеріал».

Для залучення Підприємством до процесу *[конфіденційна інформація]* аудитора із сертифікації, який провадить діяльність як незалежний експерт, аудитору із сертифікації необхідно звернутися до Підприємства для укладення відповідного договору.

Правовідносини між Підприємством та аудитором із сертифікації, який здійснює діяльність як незалежний експерт, оформлюються у вигляді укладання договорів».

- (60) Також ДП «Державний центр сертифікації і експертизи сільськогосподарської продукції»³ повідомило, що «зацікавлені аудитори із сертифікації (агрономи-інспектори), які провадять(или) діяльність як незалежні експерти, самостійно зверталися до Підприємства з метою укладення договору.

У випадку, коли суб'єкти насінництва подавали до Підприємства заявку на *[конфіденційна інформація]* й зазначали в ній інформацію про обраного аудитора із сертифікації (агронома-інспектора), який **не перебував із Підприємством ні в трудових відносинах, ні у відносинах цивільно-правового характеру,** таким заявникам повідомлялось, що бажаний аудитор із сертифікації (агроном-інспектор), який провадить діяльність як незалежний експерт, може звернутися до

² Лист ДП «Державний центр сертифікації і експертизи сільськогосподарської продукції» від 06.08.2020 № 2744 (вх. № 8-01/10163 від 06.08.2020), надісланий на вимогу Комітету від 21.07.2022 № 126-29/01-10249 про надання інформації.

³ Лист ДП «Державний центр сертифікації і експертизи сільськогосподарської продукції» від 21.11.2022 № 0311 (вх. № 8-01/9277 від 21.11.2022), надісланий на вимогу Комітету від 01.11.2022 № 126-29.3/01-2797е про надання інформації.

Підприємства з метою укладення Договору.

Суб'єкти насінництва – споживачі [конфіденційна інформація] можуть/могли дізнатися перелік аудиторів із сертифікації (агрономів-інспекторів), які провадять(или) діяльність як незалежні експерти з виконання [конфіденційна інформація], із Реєстру аудиторів із сертифікації (агрономів-інспекторів). Пронаявність або відсутність укладених договорів із Підприємством суб'єкти насінництва дізнавались у Підприємства за результатами розгляду заявок [конфіденційна інформація] із зазначенням інформації про обраного аудитора із сертифікації (агронома-інспектора).

У разі відсутності укладеного договору з незалежним експертом, Підприємство надсидало суб'єкту насінництва лист, у якому зазначалось, що альтернативою є обрання іншого аудитора із сертифікації, з яким укладено відповідні угоди (контракти), або агронома-інспектора із числа посадових осіб Підприємства».

- (61) Разом із тим, як зазначено на офіційному вебсайті⁴ ДП «Державний центр сертифікації і експертизи сільськогосподарської продукції», орган з сертифікації повинен вимагати від осіб, залучених до процесу сертифікації, підписати контракт або інший документ щодо роботи, відповідно до якого він зобов'язується дотримуватися правил і процедур щодо сертифікації, конфіденційності, неупередженості, незалежності від комерційних та інших інтересів.
- (62) Крім того, Інститут олійних культур Національної академії аграрних наук України⁵ надав копію рішення органу сертифікації ДП «Державний центр сертифікації і експертизи сільськогосподарської продукції» про відмову [конфіденційна інформація], зокрема, з причини відсутності договору між ДП «Державний центр сертифікації і експертизи сільськогосподарської продукції» та аудитором із сертифікації (агрономом-інспектором), який провадить діяльність як незалежний експерт.
- (63) Також товариство з обмеженою відповідальністю «АГРОСЕРТ»⁶ повідомило, що «товариство не мало змоги самостійно (без залучення ДП «Державний центр сертифікації і експертизи сільськогосподарської продукції») надавати [конфіденційна інформація] протягом 2019 – 9 місяців 2022 року.

Суб'єкт насінництва-заявник **не міг безпосередньо звернутися до Товариства** за отриманням [конфіденційна інформація], оскільки Порядком сертифікації затверджено форму Заявки [конфіденційна інформація], у якій зазначено, що потрібно вказати найменування органу з оцінки відповідності, що належить до сфери управління Мінагрополітики, тобто презюмується, що суб'єкт насінництва – заявник повинен звернутися виключно до ДП «Державний центр сертифікації».

Вимоги про те, що аудитор із сертифікації (незалежний експерт) або виробник насіння для того, щоб оплатити послуги незалежного експерта має укласти договір з ДП «Державний центр сертифікації», немає законодавчо, але практично, при зосередженні усіх функцій та дій з [конфіденційна інформація] ДП «Державний центр сертифікації» вимагає цього».

- (64) Отже, аудитори із сертифікації (агрономи-інспектори), які провадять діяльність як незалежні експерти, можуть [конфіденційна інформація] під час [конфіденційна

⁴ <https://dpcenter.org.ua/p/news/item/28>

⁵ Лист Інституту олійних культур Національної академії аграрних наук України від 22.06.2020 № 186 (вх. № 8-01/8031 від 22.06.2021).

⁶ Лист ТОВ «Агросерт» від 18.11.2022 № 1811/01 (вх. № 8-01/9200 від 18.11.2022), надісланий на вимогу Комітету від 01.11.2022 № 126-29.3-01/2794е про надання інформації.

інформація] виключно за наявності укладеного договору з ДП «Державний центр сертифікації і експертизи сільськогосподарської продукції».

- (65) У свою чергу, через відсутність договору між аудитором із сертифікації (агрономом-інспектором), який провадить діяльність як незалежний експерт, та ДП «Державний центр сертифікації і експертизи сільськогосподарської продукції» є підставою для відмови органом з оцінки відповідності суб'єкту насінництва *[конфіденційна інформація]*.
- (66) Проте положення щодо обов'язкового укладення договорів між ДП «Державний центр сертифікації і експертизи сільськогосподарської продукції» та аудитором із сертифікації (агрономом-інспектором), який провадить діяльність як незалежний експерт, не ґрунтується на нормах чинного законодавства, що регулює відносини у сфері насінництва, оскільки останнім не передбачено обмежень щодо залучення таких аудиторів із сертифікації (агрономів-інспекторів) до *[конфіденційна інформація]*.
- (67) Враховуючи наведене, ДП «Державний центр сертифікації і експертизи сільськогосподарської продукції», *[конфіденційна інформація]*, **створило штучний бар'єр входу на ринок** *[конфіденційна інформація]* у вигляді встановлення вимоги обов'язкового укладення договорів, не передбачених законодавством у сфері насінництва.
- (68) Зазначені обставини призвели до того, що ДП «Державний центр сертифікації і експертизи сільськогосподарської продукції» самостійно та на власний розсуд регулює доступ до ринку *[конфіденційна інформація]*.

5. КВАЛІФІКАЦІЯ ДІЙ ДП «ДЕРЖАВНИЙ ЦЕНТР СЕРТИФІКАЦІЇ І ЕКСПЕРТИЗИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ»

- (69) Відповідно до частини другої статті 42 Конституції України держава забезпечує захист конкуренції у підприємницькій діяльності. Не допускаються зловживання монопольним становищем на ринку, неправомірне обмеження конкуренції та недобросовісна конкуренція.
- (70) Відповідно до частини другої статті 4 Закону України «Про захист економічної конкуренції» суб'єкти господарювання, органи влади, органи місцевого самоврядування, а також органи адміністративно-господарського управління та контролю зобов'язані сприяти розвитку конкуренції та не вчиняти будь-яких неправомірних дій, які можуть мати негативний вплив на конкуренцію.
- (71) Частиною четвертою статті 4 Закону України «Про захист економічної конкуренції» передбачено, що державний контроль за додержанням законодавства про захист економічної конкуренції, захист інтересів суб'єктів господарювання та споживачів від його порушень здійснюються органами Антимонопольного комітету України.
- (72) Відповідно до частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» суб'єкт господарювання займає монопольне (домінуюче) становище на ринку товару, зокрема, якщо на цьому ринку у нього немає жодного конкурента.
- (73) Згідно з пунктом 7 частини другої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку **визнається створення перешкод доступу на ринок (виходу з ринку) чи усунення з ринку продавців, покупців, інших суб'єктів господарювання.**
- (74) На ринку *[конфіденційна інформація]* ДП «Державний центр сертифікації і експертизи сільськогосподарської продукції» має конкурентні переваги перед

аудиторами із сертифікації (агрономами-інспекторами), які провадять діяльність як незалежні експерти, оскільки:

- має доступ до всіх заявок, які подаються на *[конфіденційна інформація]*;
- не потребує укладення окремих договорів на виконання робіт із *[конфіденційна інформація]*;
- не є залежним від інших органів влади чи суб'єктів господарювання під час *[конфіденційна інформація]*.

(75) У свою чергу, аудитори із сертифікації (агрономи-інспектори), які провадять діяльність як незалежні експерти, є повністю залежними від ДП «Державний центр сертифікації і експертизи сільськогосподарської продукції» у частині отримання доступу до ринку *[конфіденційна інформація]*, оскільки:

- ДП «Державний центр сертифікації і експертизи сільськогосподарської продукції» вимагає укладення з ним окремого договору з метою входу на ринок;
- ДП «Державний центр сертифікації і експертизи сільськогосподарської продукції» може відмовити суб'єкту насінництва в передачі заявки *[конфіденційна інформація]* в разі відсутності договору з аудитором із сертифікації (агрономом-інспектором), який провадить діяльність як незалежний експерт.

(76) Враховуючи наведене, дії ДП «Державний центр сертифікації і експертизи сільськогосподарської продукції» зі встановлення до аудиторів із сертифікації (агрономів-інспекторів), які провадять діяльність як незалежні експерти, вимог щодо укладення не передбачених законодавством у сфері насінництва договорів містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 7 частини другої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монополюним (домінуючим) становищем на ринку *[конфіденційна інформація]*, шляхом створення перешкод доступу на відповідний ринок чи усунення з нього аудиторів із сертифікації (агрономів-інспекторів), які провадять діяльність як незалежні експерти.

(77) Відповідно до частин першої та другої статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», органи Антимонопольного комітету України мають право надавати рекомендації органам влади, органам місцевого самоврядування, органам адміністративно-господарського управління та контролю, суб'єктам господарювання, об'єднанням стосовно припинення дій, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, усунення причин виникнення цих порушень і умов, що їм сприяють, а у разі, якщо порушення припинено, - щодо вжиття заходів для усунення наслідків цих порушень. Рекомендації органів Антимонопольного комітету України підлягають обов'язковому розгляду органами чи особами, яким вони надані.

Враховуючи викладене, з метою припинення дій, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, усунення причин виникнення цих порушень і умов, що їм сприяють, керуючись статтею 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», Антимонопольний комітет України надає ДП «Державний центр сертифікації і експертизи сільськогосподарської продукції» такі обов'язкові для розгляду

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

Припинити дії, що полягають у встановленні до аудиторів із сертифікації (агрономів-інспекторів), які провадять діяльність як незалежні експерти, вимог, щодо укладення не передбачених законодавством у сфері насінництва договорів, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 7 частини другої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку [*конфіденційна інформація*], шляхом створення перешкод доступу на відповідний ринок чи усунення з нього аудиторів із сертифікації (агрономів-інспекторів), які провадять діяльність як незалежні експерти, а також усунути причини виникнення цього порушення й умови, що йому сприяють.

Відповідно до частини другої статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції» рекомендації органів Антимонопольного комітету України підлягають обов'язковому розгляду органами чи особами, яким вони надані.

Згідно із частиною третьою статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції» за умови виконання положень рекомендацій у разі, якщо порушення не призвело до суттєвого обмеження чи спотворення конкуренції, не завдало значних збитків окремим особам чи суспільству та вжито відповідних заходів для усунення наслідків порушення, провадження у справі про порушення законодавства про захист економічної конкуренції не розпочинається, а розпочате провадження закривається.

Про результати розгляду рекомендацій необхідно повідомити Антимонопольний комітет України у 60-денний строк із дня їх отримання.

Голова Комітету

Ольга ПІЩАНСЬКА